

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תולדות

(חלק טו שיחה ה)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות
שבוע פרשת תולדות, כח מרחשון — ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תולדות ה

עשו⁵; ומפני מה הוצרך רש"י לפרט את כל הפרטים שראה עשו, האמורים בפירושו בכתוב?

(ב) בכתוב הובא ענין נוסף שראה עשו – „ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען” – ומדוע השמיט רש"י פרט זה?

(ג) בין הפרטים ב„ענין של מעלה” שאליו מחובר „וישמע יעקב”, לכאורה יש מקום למנות רק את אלו האמורים לפני „וישמע יעקב”, אבל לא הפרט „וישמע יעקב” גופא, וכל-שכן שלא הפרט „כי רעות בנות כנען” האמור אחר „וישמע יעקב”.

(ד) ויתר על כן תמוה סיום דברי רש"י „והלך גם הוא אל ישמעאל” – שאין זה מבין הפרטים שראה עשו, אלא זו התוצאה בפועל ד„וירא עשו”, שכאשר ראה ש„רעות בנות כנען” הלך אל ישמעאל.

ואין לומר שבסיום דבריו „והלך גם הוא אל ישמעאל” כוונת רש"י לבאר, שכל הפרטים אשר „וירא עשו” – גרמו אשר „וילך עשו אל ישמעאל” (ולכן מנה רש"י את כל הפרטים הנזכרים בכתוב, כולל „וכי שמע כו' והלך כו' וכי רעות כו' והלך כו'”) –

שכן ענין זה, ש„וירא עשו” הוא

א. בפסוקי „וישמע יעקב גו' וילך פדנה ארם”, פירש רש"י – על התיבות „וישמע יעקב”² – „מחובר לענין של מעלה, וירא עשו כי ברך יצחק וגו', וכי שלח אותו פדנה ארם, וכי שמע יעקב אל אביו והלך פדנה ארם, וכי רעות בנות כנען, והלך גם הוא אל ישמעאל”.

ולפום ריהטא בא רש"י להשמיענו, שאין לפרש שכוונת הכתוב „וישמע יעקב גו'” היא לספר המאורעות, שיעקב אבינו שמע בקול אביו והלך לפדן ארם – שהרי הדבר כבר נאמר לעיל³ („וישלח יצחק את יעקב וילך גו'”)⁴, והפסוקים הסמוכים ל„וישמע יעקב” מלפניו ומלאחריו עוסקים בעשו – ולכן כתב רש"י, ש„וישמע יעקב” בא בהמשך ל„וירא עשו” האמור בפסוק הקודם, והכתוב מציין פרט נוסף שראה עשו.

אמנם צריך להבין:

(א) חידוש זה, ש„וישמע יעקב – מחובר” אל „וירא עשו”, הי' מובן גם אילו כתב רש"י בקיצור „וישמע יעקב, מחובר לענין של מעלה וירא

(1) פרשתנו כח, ז.

(2) ראה לקמן הערה 18.

(3) שם, ה.

(4) משכיל לדוד כאן.

(5) ויתירה מזה: הפירוש ד„וישמע יעקב” מחובר ל„וירא עשו” ואינו סיפור עוה"פ ע"ד יעקב, לכאורה – מובן הוא מעצמו [ע"ד הפשט. משא"כ ע"ד הדרש – ראה ב"ר פס"ז, יב. תנחומא באבער ויצא א], ואין צריך רש"י לפרשו.

(6) הרא"ם מפרש שכוונת רש"י היא לבאר שהוא"ו שבתוכה „וילך” אינה משמשת לחיבור, כ"א להפוך העתיד לעבר – אבל ביאור זה אינו שייך, לא להתיבות „וישמע יעקב” שרש"י מעתיקם ולא לפירושו „מחובר לענין של מעלה”.

בנות כנען בעיני יצחק אביו, ד"וירא" זה הוא ענין הנוגע אליו ומחייב אותו (כהמשך הכתובים, ש"וירא" גרם לו) ללכת לישמעאל.

אבל צריך להבין: תכלית כל סיפור הדברים ד"וירא עשו" הרי היא כדי לבאר את הסיבה שהביאה אל "וילך עשו אל ישמעאל ויקח גו", ולזה הי' מספיק הפרט ד"וירא" הב' – "וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו (ולכן) וילך עשו גו" – ולא יזה צורך מאריך הכתוב בכל מה שראה עשו ב"וירא" הראשון?⁸

[ולכל היותר הי' מספיק להודיע הפרט "ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען", ואזי "וירא עשו" – הבין מזה ש"רעות בנות כנען גו" ולכן "וילך עשו גו"]

– ודוקא פרט זה השמיט רש"י, כנ"ל].

223 ג. והביאור בזה: הטעם לאריכות הכתוב בסיפור כל פרטים אלו הוא כדי ליישב תמי' בענין "וילך עשו אל ישמעאל":

מה שהלך עשו לקחת את בת ישמעאל, ולא לקח מבנות כנען הנמצאות בשכנותו, הי' כדי להראות (שאינו נופל מיעקב ואף הוא) מקיים את רצון יצחק.⁹

ואינו מובן: הלא יצחק לא צוה את יעקב רק, "לא תקח אשה מבנות כנען",

ידע מכבר (שהרי נשיו היו מבנות כנען) ועתה נתחדש אצלו והבין שהן רעות בעיני יצחק.

8 ראה גם אלשיך ר"פ ויצא. אוה"ח כאן פסוק ו'.

9 ראה לקו"ש ח"ה ע' 165 (ובהערה 13 שם).

ההקדמה והסיבה ל"וילך עשו גו", מובן מאליה; וגם לולא פירוש רש"י ש"וישמע יעקב – מחובר לענין של מעלה", הי' מובן שכל הפרטים בפסוק (מלבד "וישמע יעקב גו") הם הקדמה לגמר הענין "וילך עשו גו".

ומזה שכתב זאת רש"י בתוך דבריו "מחובר לענין של מעלה", מובן, שיש קשר בין הדברים: דוקא אחר שחידש רש"י ש"וישמע יעקב – מחובר לענין של מעלה" (וכל הפרטים שמנה בפירושו), יובן הפסוק "וילך עשו אל ישמעאל", ולכן סיים רש"י "והלך גם הוא אל ישמעאל".

ב. ויובן זה בהקדים, דהנה אחר שכבר נאמר פעם א' "וירא עשו [כי ברך יצחק גו' ושלח אותו גו' ויצו עליו גו]", חוזר הכתוב בשנית "וירא עשו [כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו וילך גו]", ומזה מובן, שהדברים שראה עשו נחלקים לב' סוגים, שבכל אחד מהם נתקיים "וירא" (באופן אחד, ולכן נכתב "וירא עשו" ב' פעמים).

והחילוק בין ב' הפעמים ד"וירא" הוא – ע"ד פירוש רש"י לעיל (בתחילת פ' וירא?) – "מהו וירא וירא שני פעמים. הראשון כמשמעו והשני לשון הבנה נסתכל כו' והבין כו'": "וירא עשו" האי' פירושו שראה ("כמשמעו") דברים שאירעו אצל אחרים – בין יצחק ליעקב ("ברך גו' את יעקב ושלח אותו גו' ויצו עליו גו'"); משא"כ "וירא" הב' הוא "לשון הבנה" – שבא לידי מסקנא ("נסתכל כו' והבין"?)⁷ "כי רעות

7 ית, ב. וראה בראשית ג, ז ובפרש"י. וישב מ, טז. פרש"י מקץ מב, א. ועוד.

7* כי ראי' (כמשמעו) דאופי בנות כנען –

ד. והביאור: שליחת יצחק את יעקב לפדן ארם, לקחת לו משם אשה, היתה לדעת עשׂו¹⁴ (לא משום שסבר יצחק שהשידוך הראוי נמצא רק שם, אלא) אמצעי וכלי לקבל את הברכות שברכו יצחק¹⁵, וכפי ששב הכתוב ומדגיש: „(וירא עשׂו כי ברך גו') ושלח אותו פדנה ארם גו' בברכו אותו גו'". ולכן סבר שהענין ד„(וישמע יעקב גו') וילך פדנה ארם” נוגע רק ליעקב¹⁶, ואילו אליו, עשׂו, אין זה שייך – ולפיכך לא הלך לפדן ארם.

משא”כ ציווי יצחק „לא תקח אשה מבנות כנען”, הנה בזה, „וירא (הבין) עשׂו” שהוא לפי שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, ולכן יש לזה שייכות גם אליו, וממילא – „וילך עשׂו אל ישמעאל גו'”.

ה. ע”פ כל זה מובנת האריכות בפירוש רש”י:

אחר שכתב רש”י אשר „וישמע יעקב” (אינו מאמר המוסגר, כי אם) „מחובר” אל (ופרט ב) „וירא עשׂו”, בא רש”י לבאר מפני מה נאמר אחר „וירא עשׂו” הא’ (קודם התיבות „וישמע יעקב גו'”) „ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען”

14 משא”כ לדעת יעקב – ולכן, ג”ז הי’ טיבה להליכת יעקב לפדן ארם, היינו שגם בתוכן – ולא רק בזמן – הי’ זה קודם „וילך פד”א”.
15 וראה רמב”ן כאן (פסוק ה’). אלשיך שם.
16 ועפ”י יומתק מה שהכתוב מקדים בראיית עשׂו „וישמע יעקב וגו'” – כי גם זה ביאור על אי הליכתו לפדן ארם. כי מכיון אשר „וישמע יעקב גו'”, הברכות הן כבר של יעקב. (משא”כ באם לא שמע יעקב וגו' הי’ הולך עשׂו לפד”א בחשבו שעי’ הליכתו יקבל הוא את הברכות).

אלא גם „שלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה”. ויעקב קיים הן את הצד השלילי והן הצד החיובי; לא לקח מבנות כנען, והלך לפדן ארם;

ואם כן, מדוע קיים עשׂו רק הענין הראשון – לא לקח אשה מבנות כנען, אבל לא הלך לפדן ארם¹⁰ בכדי לקחת לו משם אשה¹¹?

וכדי ליישב תמי’ זו בהנהגת עשׂו¹², נאמר בכתוב „וירא עשׂו” ב’ פעמים¹³, היינו, שבדברים שראה עשׂו היו, כנ”ל, ב’ סוגים, שכל א’ מהם בא לבאר פרט אחר ב, וילך עשׂו אל ישמעאל: „וירא” הא’ מבאר הטעם שסבר עשׂו שאינו צריך ללכת לפדן ארם; ו„וירא” הב’ – הטעם שהלך עשׂו לקחת אשה מבנות ישמעאל.

10 כי אף שבנות ישמעאל הן ממשפחת אברהם (וראה רשב”ם, אברבנאל אוה”ח ועוד כאן) – מ”מ, מכיון שיצחק ציוה ליעקב ליקח אשה מבנות לבן דוקא (ולא מבנות ישמעאל)*, גם עשׂו הי’ צריך לעשות כן. ולהעיר מפרש”י ויצא (כט, יז): שהיו הכל אומרים כו’ הגדולה לגדול כו’.

11 ראה אלשיך שם (שהי’ ענין נסי ש”ב, ישית לב אל כל דברי אביו רק על מחצית כו’), עיי”ש. וראה הערה 13.

12 ולהעיר מפרש”י לעיל כו, לד (אבל אינו דומה לנדוד שב’ הציוויים – „לא תקח גו’ וקח לך משם אשה גו’” – נאמרו יחד, ולכא’ אין מקום לחלק ביניהם).

13 כי מכיון שבהכתובים שקודם „וירא עשׂו” (שם, א”ב) מסופר ב’ הענינים: „ויצוהו גו’ לא תקח גו’ קום לך פדנה ארם” – הרי מובן, שעשׂו ראה לא רק הציווי „לא תקח גו’ מבנות כנען” אלא גם השליחות לפדן ארם (דמאי שנא), ובמילא הוצרך הכתוב לבאר הטעם על שלא השתדל עשׂו ללכת פדן ארם.

(* ולהעיר מפרש”י חיי שרה כד, מט.

— דלכאורה: ע"פ הביאור הנ"ל, ש"וירא עשו" הא' בא ליתן טעם להעדר הליכתו של עשו לפדן ארם (משום שראה שפרטים אלו אינם שייכים אליו), נמצא, ש"ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען" שייך ל"וירא עשו" הב' הבא לבאר הטעם שלא לקח עשו אשה מבנות כנען —

ולכן פירש רש"י, וישמעע יעקב — מחובר לענין של מעלה¹⁷ ומנה את הפרטים שאליהם מחובר הדבר (כ"י ברך יצחק וגו' וכי שלח אותו פדנה ארם) בדילוג והשמטת הפרט ד"ויצו גו' לא תקח גו'", להדגיש בזה, ש"ויצו גו'" אינו נוגע (בראיית עשו) ל"וישמעע יעקב גו' וילך פדנה ארם" (סיום "וירא" הא'). אלא שייך ל"וירא עשו" הב'¹⁷ — כי רעות בנות כנען (ולכן) והלך גם הוא אל ישמעאל¹⁸.

17) עפ"י המבואר בפנים — שכוונת רש"י היא לא (רק) לתרץ ד"וישמעע יעקב גו'" הוא פרט ב"וירא גו'" — יומתק יותר דיוק לשון רש"י, מחובר לענין של מעלה" (ולא "למקרא של מעלה" — ע"ד לשון רש"י וראו ו, כח. ואתחנן ד, י ועוד).

17*) אעפ"כ לא כתב כאן רש"י פעם שני וראה — כי סמך על מש"כ בכתוב, כמו שלא העתיק התיבות, בעיני יצחק אביו" אף שרק זה "ראה" עתה (כנ"ל הערה *7).

18) ואף שעיקר החידוש שבפירש"י הוא בנוגע ה"ויצו גו'" (שאינו מחובר לשאר הפרטים שב"וירא עשו" הראשון, כי שייך הוא ל"וירא עשו" השני) — מ"מ, כותב רש"י את פירושו על התיבות, וישמעע יעקב", בכדי להדגיש את תוכן החילוק שבין הציווי "לא תקח גו'" לשאר הפרטים שב"וירא עשו" הראשון, שחלוק הוא בזה שבעיקרו שייך לעשו.

וזה שרש"י לא העתיק מהכתוב התיבות, ויצו גו' וירא עשו גו'" (להדגיש שזוהי ראי' שני') ואינו מרמזן אפילו בתיבת גו' — כי הביא העיקר

ו. עפ"ז מובן דיוק לשון רש"י, שהביא הפרט, "וכי רעות בנות כנען" רק אחר, "והלך פדנה ארם":

225

הטעם ש"ויצו גו'" נאמר בכתוב גבי "וירא עשו" הא' הוא (מפני שבפועל אירע הדבר לפני וילך פדנה ארם — וכך) משום שעל יעקב פעל הדבר, וישמעע גו' וילך פדנה ארם; אבל בנוגע לעשו, דהיינו למכוון שבפסוק, שהוא (לפירושו רש"י) לבאר את ב' הפרטים בהנהגת עשו (כנ"ל ס"ג"ד), שייך הדבר ל"וירא עשו" הב'.

ז. עפ"ז מובן גם הטעם שהביא רש"י בפירושו (לא רק את הפרטים שאליהם, וישמעע יעקב" מחובר, אלא גם), "וכי שמע יעקב אל אביו והלך פדנה ארם וכי רעות בנות כנען וכו'":

כוונת רש"י לבאר בזה מפני מה "וישמעע יעקב" (מחובר רק אל "כי ברך . . וכי שלח כו'"), ו"ויצו מחובר אל "ויצו גו'" — מפני שמקומו של הפרט "ויצו

בהתיבות שבפנים פירושו (כרגיל בכ"מ בפרש"י) "וירא עשו כי ברך יצחק וגו' וכי

— בוא"ו המוסיף, היינו שג"ז ראה, וכאילו כותב ומפרט, וירא כי —

שלח אותו פדנה ארם (וירא) כי שמע כו' ארם (וירא) כי רעות בנות כנען" — וא"צ לפרט דראי' האחרונה היא מזה דיוצו עליו גו', כי זהו פשוטו ש"מ (ועפ"ז גם בטלה קושיא ג' דסעיף א).

ועפ"ז יובן מש"כ רש"י, "וכי שמע יעקב) אל אביו כו'" — אף שבפירושו כאן מביא רק התחלת הענין, ומשמ"ס "ואל אמו" — כי "ואל אמו" אינו שייך (ל"וירא) עשו. והביאור על אי הליכת עשו לפד"א הוא רק שמיעת יעקב אל אביו, שע"ז ברכות אביו הן כבר של יעקב.

— ומש"כ גם, "והלך פד"א" הוא להדגיש שהיו בזה ב' ענינים: א) שמיעה ליצחק (שלילת בנות כנען, ועוד) ב) והלך לפד"א. ובהאחרון הדגיש רש"י לעיל (שלח) אותו פד"א. וק"ל.

ל"ויצו": לפי מחשבתו של עשו כוונת יעקב בהליכתו לפדן ארם דוקא היתה (לקיים שליחות יצחק) כדי לקבל את הברכות, ולא עשה כן מחמת הציווי "לא תקח גו".

וגם ענין זה הוא הקדמה אל "וילך עשו אל ישמעאל", שהביא רש"י בסיום פירושו – "והלך גם הוא אל ישמעאל": כוונת עשו בהליכתו לישמעאל היתה להראות (לא רק שמקיים את רצונו של יצחק, אלא גם) שאינו נופל מיעקב²⁰, ואדרבה: עדיף הוא ממנו. לפי שהוא, עשו, מבקש לקיים את רצון יצחק, אף שלא נצטווה על כך²¹.

(משיחת ש"פ תולדות תשכ"ז)

20) וכהדגשת רש"י, "והלך גם הוא אל ישמעאל".

21) ועפ"ז מובן עוד טעם על הליכתו לישמעאל דוקא ולא לפדן ארם, כי גם בזה רצה להראות את מעלתו על יעקב, שנושא הוא את בת בנו של אברהם דוקא – ראה לקו"ש ח"ה שם הערה 14.

גו" (שתוכנו (טעמו) נזכר בדברי רש"י "וכי רבות בנות כנען") הוא (לדעת עשו) אחר כל הסדר ד"וישמע יעקב גו" וילך פדנה ארם" ושייך הוא ל"וירא" שהביא להליכת עשו לישמעאל.

ולכן הביא רש"י גם את סיום הענין "והלך גם הוא אל ישמעאל"¹⁹, להודיע, ש"ויצו גו" (לפי תוכנו – "רעות בנות כנען") – אינו ענין ה"מחובר" אל "וישמע יעקב גו" וילך פדנה ארם", אלא – חלק מ"וירא" הב' שגרם להליכת עשו לישמעאל, כנ"ל.

ח. ולהוסיף, שמה שהשמיט רש"י "ויצו גו" כשמנה את הפרטים שאליהם, "וישמע יעקב" מחובר, אינו רק מפני שב"ויצו גו" ראה עשו ענין שאינו מחובר לשאר הפרטים (כנ"ל, שראה את "ויצו גו" כענין השייך גם אליו), אלא גם משום של"וישמע יעקב" אין כל חיבור (בראיית עשו)

19) נוסף כי רק לפי פרש"י – בב' הסוגים בכתוב – מובן מש"נ "וילך עשו אל ישמעאל", כנ"ל ס"ג ד.

